

Δήλωση

Δήλωση σχετικά με τον αντίκτυπο της διαλειτουργικότητας των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών στο πεδίο της προστασίας των δεδομένων

Εκδόθηκε στις 16 Ιουνίου 2020

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων εξέδωσε την ακόλουθη δήλωση:

1. Στις κατευθυντήριες γραμμές 04/2020¹ σχετικά με τη χρήση των δεδομένων θέσης και των εργαλείων ιχνηλάτησης επαφών στο πλαίσιο της εξάρσης της νόσου COVID-19, το ΕΣΠΔ δήλωσε ότι είναι προτιμητέο να «αναπτυχθεί μια κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση σε απάντηση της σημερινής κρίσης ή τουλάχιστον να διαμορφωθεί ένα διαλειτουργικό πλαίσιο».
2. Το ΕΣΠΔ έλαβε υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διαλειτουργικότητα για τις εγκεκριμένες εφαρμογές ιχνηλάτησης επαφών για κινητές συσκευές στην ΕΕ που εγκρίθηκαν από το δίκτυο eHealth στις 13 Μαΐου 2020², οι οποίες περιγράφουν τη διαλειτουργικότητα στο πλαίσιο των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών ως

«επιτρέπεται την ανταλλαγή των ελάχιστων πληροφοριών που είναι αναγκαίες έτσι ώστε οι μεμονωμένοι χρήστες της εφαρμογής, οπουδήποτε και εάν βρίσκονται στην ΕΕ, να είναι σε θέση να ειδοποιούνται εάν έχουν βρεθεί, για ορισμένο χρονικό διάστημα, κοντά σε άλλον χρήστη ο οποίος έχει ενημερώσει την εφαρμογή ότι βρέθηκε θετικός στη νόσο COVID-19». (η επισήμανση των συντακτών).
3. Στις κατευθυντήριες γραμμές για τη διαλειτουργικότητα αναφέρεται περαιτέρω ότι η ειδοποίηση και η παρακολούθηση θα πρέπει να τελούνται σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται από τις δημόσιες υγειονομικές αρχές, αφότου έχουν συνεκτιμηθεί οι ενδεχόμενες επιπτώσεις όσον αφορά την προστασία της ιδιωτικής ζωής και την ασφάλεια, και έχουν εφαρμοστεί οι κατάλληλες εγγυήσεις.

¹ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_el

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/contacttracing_mobileapps_guidelines_en.pdf - Παρακαλείστε να σημειώσετε ότι πρόκειται για έγγραφο σε εξέλιξη και υπόκειται σε αλλαγές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (βλ. σελίδα 3 της έκδοσης της 13ης Μαΐου 2020).

4. Στη δήλωση αυτή, το ΕΣΠΔ διευκρινίζει περαιτέρω το επίπεδο του ενδεχόμενου αντίκτυπου μιας διαλειτουργικής εφαρμογής στο δικαίωμα προστασίας δεδομένων, ανάλογα με την εφαρμογή. Τυχόν συστάσεις επί της εν λόγω δήλωσης πραγματοποιούνται συμπληρωματικά προς εκείνες που περιέχονται στις κατευθυντήριες γραμμές 04/2020 του ΕΣΠΔ, οι οποίες παραμένουν σε ισχύ.

Γενικές παρατηρήσεις

5. Καταρχάς, το ΕΣΠΔ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι η χρήση των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών βασίζεται στην επεξεργασία ψευδωνυμοποιημένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των χρηστών των εφαρμογών³. Τα ως άνω περιλαμβάνουν δεδομένα που αφορούν την υγεία, για παράδειγμα στην περίπτωση που ένας χρήστης έχει διαγνωστεί θετικός από έναν επαγγελματία της υγείας ή όταν το σύστημα επεξεργάζεται πληροφορίες έκθεσης. Κατ' αναλογία προς όσα έχουν αναφερθεί όσον αφορά τη γενική χρήση των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών⁴, το ΕΣΠΔ είναι της γνώμης ότι η ενεργοποίηση της ανταλλαγής δεδομένων όσον αφορά άτομα που έχουν διαγνωστεί θετικά ή έχουν δώσει θετικό αποτέλεσμα σε εξέταση («δεδομένα μόλυνσης») μέσω των εν λόγω διαλειτουργικών εφαρμογών θα πρέπει να επιτρέπεται μόνον εφόσον βασίζεται σε οικειοθελή ενέργεια του χρήστη. Τα υποκείμενα των δεδομένων⁵ πρέπει να είναι σε θέση να ελέγχουν οι ίδιοι τα δεδομένα τους. Ο σκοπός της διαλειτουργικότητας δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως επιχείρημα για την επέκταση της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πέραν του αναγκαίου μέτρου.
6. Σε γενικές γραμμές, η διαλειτουργικότητα των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών εντός του ΕΟΧ μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της ενδυνάμωσης των ήδη υφιστάμενων μέτρων, καθώς καθίσταται δυνατή η ιχνηλάτηση περισσότερων πιθανών επαφών και ενδεχόμενων ειδοποιήσεων, ανεξαρτήτως της εφαρμογής που χρησιμοποιείται. Θα απλουστεύσει τη χρήση τους, ειδικότερα για άτομα σε παραμεθόριες περιοχές, κατά τη μετάβαση ή την απασχόληση σε θέσεις εργασίας ή περιοχές που ενδέχεται να τους εκθέσουν σε πολλά άτομα από άλλα κράτη μέλη (π.χ. για τουρισμό). Εντούτοις, δεδομένου του ενδεχομένου αυξημένου κινδύνου που συνεπάγεται η διαλειτουργικότητα όσον αφορά την προστασία δεδομένων, όπως εξετάζεται κατωτέρω, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει επίσης να εξετάζουν λυσιτελεί εναλλακτικές λύσεις.
7. Επιπλέον, όπως εξάλλου ισχύει και για τις ίδιες τις εφαρμογές, οι εν λόγω λύσεις πρέπει να αποτελούν τμήμα μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη δημόσια υγεία για την καταπολέμηση της πανδημίας, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της εξέτασης και της επακόλουθης μη ψηφιακής ιχνηλάτησης επαφών με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εκτελεσθέντων μέτρων.
8. Το ΕΣΠΔ γνωρίζει ότι οι εφαρμογές ιχνηλάτησης επαφών στηρίζονται σε διαφορετικές βασικές προσεγγίσεις στα διάφορα κράτη μέλη και αναγνωρίζει ότι η διασφάλιση της διαλειτουργικότητας των διαφορετικών εφαρμογών είναι απαιτητική από τεχνική άποψη, ενώ επίσης μπορεί να απαιτεί σημαντικές προσπάθειες τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο μηχανικής. Για τη διασφάλιση της ελάχιστης ανταλλαγής και επεξεργασίας δεδομένων, όπως απαιτείται από τον ΓΚΠΔ, οι σχεδιαστές των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών πρέπει να συμφωνήσουν επί ενός κοινού πρωτοκόλλου και συμβατών δομών δεδομένων. Ως εκ τούτου, για εφαρμογές που ήδη μοιράζονται ένα κοινό πλαίσιο ή, κατ' ελάχιστον, την ίδια τεχνολογική βάση, ο σκοπός της διαλειτουργικότητας μπορεί να αποδειχθεί ευκολότερα επιτεύξιμος σε σχέση με τις υπόλοιπες εφαρμογές. Πράγματι,

³ Βλ. αιτιολογική σκέψη 26 του ΓΚΠΔ στην οποία ορίζεται ποια πρέπει να θεωρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα

⁴ Στο εξής, συνώνυμο με τον όρο «apps» και «εφαρμογές».

⁵ Στο εξής, συνώνυμο με τον όρο «χρήστης».

λόγω των διαφορών μεταξύ των προσεγγίσεων, μπορεί στην πράξη να αποδειχθεί αδύνατη η εφαρμογή της διαλειτουργικότητας χωρίς την προσφυγή σε δυσανάλογους συμβιβασμούς.

Βασικά θέματα

Διαφάνεια

9. Η διαλειτουργικότητα θα οδηγήσει στην περαιτέρω επεξεργασία και κοινολόγηση δεδομένων σε περισσότερες οντότητες. Όπως και σε όλες τις περιπτώσεις, τα υποκείμενα των δεδομένων πρέπει να ενημερώνονται όσον αφορά την πρόσθετη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των εμπλεκόμενων μερών.⁶ Οι χρήστες θα πρέπει να έχουν μια σαφή αντίληψη των συνεπειών της χρήσης της εφαρμογής, ενώ επίσης τα δεδομένα τους θα πρέπει να παραμένουν υπό τον έλεγχό τους.
10. Το αργότερο κατά το χρονικό σημείο απόκτησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας δεδομένων, το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να διαθέτει σαφείς πληροφορίες σχετικά με την πρόσθετη επεξεργασία που σχετίζεται με τη χρήση της διαλειτουργικότητας. Στο σημείο αυτό, ο χρήστης πρέπει να ενημερωθεί σχετικά με τους όρους και την έκταση της επεξεργασίας δεδομένων.
11. Οι πρότυποι κανόνες για τη διαφάνεια εξακολουθούν να τελούν σε ισχύ: οι πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται με σαφή και απλή διατύπωση⁶. Τα ως άνω συμπεριλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η αποδέκτρια διαλειτουργική εφαρμογή ιχνηλάτησης επαφών θα επεξεργάζεται τα ανταλλασσόμενα δεδομένα.

Νομική βάση

12. Εξακολουθούν να τελούν σε ισχύ οι ίδιες νομικές βάσεις οι οποίες περιέχονται στις κατευθυντήριες γραμμές 04/2020. Σε περίπτωση επίκλησης δημοσίου συμφέροντος, η εθνική νομοθεσία ενδεχομένως θα πρέπει να προσαρμοστεί με σκοπό τη ρύθμιση της ανταλλαγής δεδομένων με άλλες υπηρεσίες. Σε περίπτωση συγκατάθεσης, απαιτείται πρόσθετη συγκατάθεση για την εκπλήρωση του συνόλου των όρων της επεξεργασίας στο πλαίσιο της διαλειτουργικότητας. Ειδικότερα, πρέπει να είναι συγκεκριμένη και, επομένως, επαρκώς αναλυτική⁷. Σε περίπτωση που χρησιμοποιούνται διαφορετικές νομικές βάσεις από τους διαφορετικούς υπευθύνους επεξεργασίας των εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών, ενδέχεται να απαιτείται η λήψη πρόσθετων μέτρων για την εφαρμογή των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων που σχετίζονται με τη νομική βάση. Στην περίπτωση που αφορά δεδομένα που σχετίζονται με την υγεία, εφαρμόζεται το άρθρο 9 του ΓΚΠΔ και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας θα πρέπει να είναι σε θέση να επικαλεστούν μία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο ως άνω άρθρο.

Ρόλος υπεύθυνου επεξεργασίας

13. Το ΕΣΠΔ θα ήθελε να διευκρινίσει ότι η κατάρτιση οριστικής δήλωσης όσον αφορά τους σχετικούς ρόλους που διαδραματίζουν διαφορετικά μέρη που εμπλέκονται σε τυχόν επεξεργασίες προϋποθέτει ειδική εκτίμηση επί πραγματικής βάσης σχετικά με τον τρόπο διενέργειας της

⁶ Βλ. επίσης: Ομάδα εργασίας του άρθρου 29: [Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διαφάνεια βάσει του κανονισμού 2016/679](#), WP260 rev.01, 11 Απριλίου 2018 - όπως εκδόθηκαν από το ΕΣΠΔ.

⁷ Βλ. επίσης τμήμα 3.1.3, «Granularity» («Βαθμός λεπτομέρειας») των κατευθυντήριων γραμμών 05/2020 του ΕΣΠΔ σχετικά με τη συγκατάθεση βάσει του κανονισμού 2016/679

επεξεργασίας. Εντούτοις, το ΕΣΠΑ θα ήθελε να τονίσει τη σπουδαιότητα της προσεκτικής εξέτασης των εν λόγω ρόλων και αρμοδιοτήτων κατά τον σχεδιασμό λύσης. Ως εκ τούτου, τα παρακάτω μπορούν απλώς να χρησιμεύσουν ως κατευθύνσεις γενικού χαρακτήρα.

14. Κατά το ΕΣΠΑ, οποιαδήποτε πράξη ή σειρά πράξεων για τον σκοπό της διασφάλισης της διαλειτουργικότητας επιπλέον της επεξεργασίας για τη λειτουργία των εφαρμογών σε επίπεδο κράτους μέλους πρέπει να υπόκειται σε ξεχωριστή αξιολόγηση σε σχέση με προηγούμενες ή μεταγενέστερες πράξεις επεξεργασίας λόγω του επιπρόσθετου σκοπού. Συνεπώς, η πρόσθετη επεξεργασία θα πρέπει να θεωρείται χωριστή επεξεργασία. Η εν λόγω χωριστή πράξη επεξεργασίας μπορεί να τελείται από μεμονωμένους ή από κοινού υπευθύνους επεξεργασίας, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιούν εκτελούντες την επεξεργασία. Τυχόν μεταγενέστερη επεξεργασία που τελείται κατόπιν της ανταλλαγής των αναγνωριστικών στοιχείων ταυτότητας (υπολογισμός της έκθεσης, ειδοποίηση ταυτοποιημένων επαφών, κ.λπ.) πραγματοποιείται υπό ξεχωριστό ρόλο υπευθύνου επεξεργασίας από τον πάροχο της εφαρμογής που παραλαμβάνει τις πληροφορίες.
15. Οι σχετικοί ρόλοι, σχέσεις και αρμοδιότητες των από κοινού υπευθύνων επεξεργασίας όσον αφορά το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να καθοριστούν και τα εν λόγω στοιχεία θα πρέπει στη συνέχεια να τεθούν στη διάθεση του υποκειμένου των δεδομένων⁸. Τα ως άνω θα έχουν συνέπειες όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της εκτίμησης του αντίκτυπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων που πρέπει να διενεργηθεί, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας που τελείται για σκοπούς διαλειτουργικότητας. Η επεξεργασία για σκοπούς διασφάλισης διαλειτουργικότητας μπορεί να ανατεθεί σε εκτελούντα την επεξεργασία που πληροί τους όρους του άρθρου 28 του ΓΚΠΔ.

Άσκηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων

16. Οποιαδήποτε διαλειτουργική λύση πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στα υποκείμενα των δεδομένων να ασκούν τα δικαιώματά τους. Σε περίπτωση που είναι δυνατή η άσκηση των δικαιωμάτων τους, η άσκηση αυτή δεν θα πρέπει να καθίσταται επαχθέστερη για το υποκείμενο των δεδομένων και θα πρέπει, αντιθέτως, να ορίζεται με σαφήνεια ο φορέας στον οποίο οφείλουν να απευθυνθούν τα υποκείμενα των δεδομένων για να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. Τυχόν περιορισμοί όσον αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων είναι δυνατοί βάσει των εξαιρέσεων που ορίζονται στο άρθρο 11⁹ και στο άρθρο 23 του ΓΚΠΔ.

Διατήρηση και ελαχιστοποίηση δεδομένων

17. Τυχόν διαφορές ως προς την καθορισμένη περίοδο διατήρησης δεδομένων δεν θα πρέπει να οδηγούν στην αποθήκευση των δεδομένων για χρονικό διάστημα πλέον του αναγκαίου¹⁰. Με σκοπό την προαγωγή της αποτελεσματικής εφαρμογής των αρχών της προστασίας δεδομένων, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα θέσπισης ενός κοινού επιπέδου ελαχιστοποίησης δεδομένων και μιας κοινής περιόδου διατήρησης δεδομένων. Όπως αναφέρεται ανωτέρω, η διαλειτουργικότητα δεν θα πρέπει να οδηγεί σε αύξηση της συλλογής πληροφοριών λόγω έλλειψης μιας συντονισμένης

⁸ Το ΕΣΠΑ θα αναπτύξει περαιτέρω την έννοια του ρόλου των από κοινού υπευθύνων επεξεργασίας ως προς την επεξεργασία στις επερχόμενες κατευθυντήριες γραμμές του όσον αφορά τις έννοιες του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντα την επεξεργασία στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ

⁹ Όπως ορίζεται στις γενικές παρατηρήσεις του παρόντος, η διαλειτουργικότητα συνεπάγεται την επεξεργασία των ψευδωνυμοποιημένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

¹⁰ Βλ. επίσης τις κατευθυντήριες γραμμές 03/2020 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων που αφορούν την υγεία για σκοπούς επιστημονικής έρευνας στο πλαίσιο της έφαρσης της νόσου COVID-19.

προσέγγισης. Ο χρήστης θα πρέπει να ενημερωθεί σαφώς ως προς αυτό πριν από την ανταλλαγή των δεδομένων.

Ασφάλεια πληροφοριών

18. Η διαλειτουργικότητα δεν θα πρέπει να οδηγεί στην υποβάθμιση της ασφάλειας των δεδομένων και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το ΕΣΠΔ συνιστά στους παρόχους εφαρμογών ιχνηλάτησης επαφών να λαμβάνουν υπόψη τους τυχόν αυξημένους κινδύνους ως προς την ασφάλεια των πληροφοριών που ενδεχομένως ανακύπτουν λόγω της πρόσθετης επεξεργασίας και της συμμετοχής επιπλέον μερών. Τούτο αφορά κυρίως την ασφάλεια των δεδομένων κατά τη διακίνησή τους για την πιθανή διασύνδεση των διακομιστών παρασκηνίου (back-end). Συγκεκριμένα, τα μέτρα για την αντιμετώπιση των κινδύνων ασφαλείας ως προς τη διαλειτουργικότητα που έχουν αντίκτυπο στα δικαιώματα και τις ελευθερίες φυσικών προσώπων πρέπει να ορίζονται στην εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων.

Ακρίβεια των δεδομένων

19. Κατά την εξέταση του τρόπου με τον οποίο μπορούν να καταστήσουν διαλειτουργικές τις εφαρμογές ιχνηλάτησης επαφών, οι πάροχοι πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να διασφαλίζουν ότι τούτο δεν θα οδηγήσει σε μείωση του επιπέδου της ποιότητας ή της ακρίβειας των δεδομένων. Η διαλειτουργικότητα, σε περίπτωση μεγάλων αποκλίσεων, μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια της ποιότητας δεδομένων (π.χ. εσφαλμένα συμπεράσματα της αξιολόγησης, ανεπαρκής κατάταξη της αξιολόγησης κινδύνου), γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση των ψευδώς θετικών αποτελεσμάτων. Οι πρόσθετοι αυτοί κίνδυνοι ως προς την ακρίβεια των δεδομένων θα πρέπει να εξηγούνται με σαφήνεια στα υποκείμενα των δεδομένων.
20. Τα μέτρα που έχουν θεσπιστεί για τη διασφάλιση της ακρίβειας των δεδομένων πρέπει να διατηρούνται στο σύστημα διαλειτουργικότητας.

Συμπέρασμα

21. Το ΕΣΠΔ αναγνωρίζει ότι η δημιουργία ενός διαλειτουργικού δικτύου εφαρμογών έχει ιδιαίτερη σημασία. Καίτοι πράγματι έχει τη δυνατότητα να αυξήσει την αποτελεσματικότητά τους, μπορεί εντούτοις να απαιτήσει μείζονες αλλαγές στις εφαρμογές που ήδη υφίστανται ή που βρίσκονται σε στάδιο σχεδιασμού. Κατά το μέτρο που αφορά την προστασία των δεδομένων, η διαλειτουργικότητα επιτρέπεται υπό τον όρο της συμμόρφωσης με τις συστάσεις στην παρούσα δήλωση καθώς και τις συστάσεις που περιέχονται στις κατευθυντήριες γραμμές 04/2020 του ΕΣΠΔ¹. Η παροχή, στα υποκείμενα των δεδομένων, πληροφοριών καθώς και δυνατοτήτων ελέγχου θα αυξήσει την εμπιστοσύνη τους στις λύσεις και το ενδεχόμενο υιοθέτησής τους.
22. Οι εφαρμογές ιχνηλάτησης επαφών δεν μπορούν παρά να αποτελέσουν μια προσωρινή λύση στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τη δημόσια υγεία για την καταπολέμηση της τρέχουσας πανδημίας. Για κάθε μέτρο που θεσπίζεται, πρέπει να αξιολογείται κατά πόσον μια λιγότερο παρεμβατική εναλλακτική λύση μπορεί να επιτύχει τον ίδιο σκοπό καθώς και να διασφαλίζεται ότι κάθε μέτρο που εφαρμόζεται είναι αποτελεσματικό και αναλογικό.

Για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Η Πρόεδρος

(Andrea Jelinek)